

FÖLDTÖRTÉNETI UTAZÁS A FEKETE-ERDŐTŐL A FEKETE-TENGERIG

Hol ered a Duna? Természetesen a Fekete-erdőben! A válasz azonban mégsem ennyire egyszerű. Duna-forrásról – vagy inkább abból, amit annak neveznek – ugyanis több van. A legismertebb, a Fekete-erdő keleti lábánál, Donaueschingen kastélyparkjában fakad 680 m magasságban. A díszkút forrása azonban csak egyike a későbbi Dunát tápláló

vizeknek. A Duna két legfontosabb forráspatakja, a **Berg** és a **Brigach** mintegy 30 km-rel nyugatabbra, a Fekete-erdő hegyei között lép a felszínre. A Berg 1078 méteren fakadó forrása mögött tábla hirdeti: Duna-forrás, hiszen itt fakad folyónk legtávolabbi forrásága.

Még bonyolultabb megválaszolni azt a kérdést, hol eredt korábban a Duna. A Duna legnyugatibb és legidősebb részmedencéjének, a Fekete-erdő, a Cseh-erdő és az Alpok közrefogta **Felső-Duna-medencének** történetét mintegy

ötmillió éves időtartamra pergethetjük vissza. Az akkoriban még tengerrel kitöltött medence peremén akkortájt jelent meg a Duna őse, hogy mellékfolyóival karöltve feltöltse azt. Az Ős-Felső-Duna mai utódjánál jóval nagyobb területről gyűjtötte össze vizeit. Neki „adózott” több olyan folyó, amely ma a Rajnába ömlik. Az Ős-Dunába hordta vizét a mai Majna és Neckar egy-egy szakasza, de az Alpokból érkező Felső-Rajna is.

Mintegy 2,5 millió éve a Dunára nézve ugyancsak hátrányos eseményre került sor: A Fekete-erdőtől nyugatra bezökkent a ma Rajna-ároként ismert süllyedék. Ez a süllyedék szinte mágnesként vonzotta maga felé a vizeket. A Duna fokozatosan „területi engedelményekre” kényszerült. A süllyedésben megjelenő „Ős-Rajna” elhódította a Felső-Rajnát és magához vonzotta a Majna és a Neckar teljes vízrendszerét is.

A szerkezeti mozgások, süllyedések és emelkedések az utóbbi kétmillió évben is folytatódtak. Az emelkedő területeken áthaladó Duna, ahol bevágódása lépést tudott tartani a kiemelkedéssel, fokozatosan mélyülő völgyet vésett a felszínbe. Így alakultak ki a Sigmaringen és Régenburg környéki áttöréses völgyszakaszok, osztrák területen a Wachau szorosa, és így jött létre az a dévényi kapu is, amelyen át a Duna belépett a **Középső-Duna-medencébe**, másik nevén a Kárpát-medencébe.

E medencét négy millió éve még beltenger töltötte ki, amely délkeleti irányban keskeny tengerszorossal kapcsolódott a mai Román-alföld területén hullámzó tengerhez. A Kárpát-medence feltöltésében a kárpáti hegykoszorú felől érkező folyók, elsősorban azonban maga a Duna játszotta a főszerepet. A folyók mindenkori irányát az éppen akkor legerősebben süllyedő területek helye határozta meg.

A Duna előbb emiatt a mai Zágráb és Eszék közötti térség felé haladt, nagyjából kétmillió éve azonban már a Visegrádi-szoroson folyt keresztül. A vulkáni kőzetekből álló szorostól délre a mai Alföld délkeleti részét kitöltő tó felé tartott. Mintegy 50 000 éve Kalocsa-Baja-Zombor vidékének erőteljes süllyedése rögzítette mai helyén a Duna alföldi szakaszát.

A Kazán-szoros és a **Vaskapu** alkotta al-dunai áttörésen kilépve a Duna vízrendszerének legfiatalabb területére, az **Alsó-Duna-medencébe** érünk. Ennek nagy részén még pár százezer éve is tó hullámzott. Kb. 400 000 éve a Duna a mai Olt-torkolat táján (*jelenlegi torkolatától 604 folyamkilométerre*) ömlött ebbe a tóba. 160 000 évvel ezelőtt pedig a mai Duna-torkolat fölött 430 folyamkilométerre húzódott a szárazulat és a tó határa.

Ezen, az utóbbi 160 000 év alatt feltöltött szakaszon még egy akadály állt a Duna útjába: a variszkuszi korú

kőzetekből felépült Dobrudzsai-rög. A Duna jelenlegi torkolatvidékét, a Duna-deltát e rögtől északra alakította ki. Finomszemcséjű, lebegtetve, illetve oldott állapotban szállított, évi 150 millió tonnányi hordalékával ma ott folytatja azt a feltöltést, amit őse vagy ötmillió éve valahol a Fekete-erdő tájékán kezdett meg.